

Proiect pentru realizarea studiului privind perspectivele evoluției profesiei de avocat în următorii 10 ani¹

I. Contextul proiectului

Uniunea Națională a Barourilor din România are menirea de a acționa pentru ca profesia să se adapteze la ceea ce așteaptă avocații cât și beneficiarii serviciilor juridice, astfel încât avocații și barourile să poată dispune de repere și informații esențiale pentru a-și putea realiza strategiile și reformele care să le permită controlul viitorului lor în profesie.

Pentru a sprijini avocații și barourile să facă față provocărilor unui mediu în continuă schimbare, Consiliul UNBR a hotărât constituirea unui grup de lucru pentru studierea perspectivelor profesiei de avocat în funcție de evoluția contextului economic, demografic, politic, social și tehnologic, intern și internațional.

Prin Rezoluția Congresului Avocaților din 26 martie 2016 privind proiectul „Avocatura 2025” s-a decis permanentizarea grupului de lucru și realizarea unor cercetări profesionale interdisciplinare, prin conlucrarea cu specialiști din diverse domenii, în scopul identificării direcțiilor de dezvoltare ale profesiei de avocat, a măsurilor instituționale și normative care se impun în raport de aceste direcții.

Acesta urmează să elaboreze scenarii de dezvoltare a profesiei, apte să devină instrumente de lucru, repere și informații esențiale pentru activitatea avocaților și pentru deciziile ce vizează profesia, cât și pentru a-și putea crea strategiile și reformele care să le permită creșterea rolului avocatului pe piața serviciilor juridice și nu numai.

Există preocupări pentru realizarea unor astfel de studii la nivelul mai multor țări europene cât și în SUA.

II. Realizarea proiectului presupune următoarele etape și direcții de acțiune:

1. **Întocmirea planului de studiu** care să cuprindă direcțiile inițiale de cercetare și modalitatea de lucru ;
2. **Discutarea planului de studiu** în cadrul Consiliului UNBR și cu tinerii avocați - consilieri ai barourilor, membri ai grupului de lucru *Avocatura 2025* în vederea definitivării planului de studiu
3. **Constituirea grupului de lucru al specialiștilor** pe diverse domenii de activitate relevante în realizarea studiului: sociologi, viitorologi, economiști, informaticieni, politologi, avocați.

Obiectivele și sarcinile grupului :

- punerea în aplicare a planului de cercetare preliminar (pct .1);
- definitivarea tehnică a planului final de studiu ;
- cooptarea altor specialiști – dacă este necesar ;
- redactarea studiului final pe baza rapoartelor preliminare ale fiecărui specialist care va sonda – din perspectiva specializării sale – domeniul de cercetare și prognoză circumscris obiectivelor grupului.

4. Stabilirea metodelor de lucru ale grupului

- 4.1. discuții tehnice detaliate și ateliere de lucru cu experții din perspectiva domeniului de aplicare a studiului.
- 4.2. Discuții tehnice cu jurnaliști, reprezentanți ai învățământului juridic superior, ai mediului de afaceri, ai altor profesii juridice și conexe profesiei de avocat; întrevederi cu o serie de practicieni de la nivelul diferitelor tipuri de activitate și forme de exercitare a profesiei, consemnate în rapoarte elaborate pe baza acestor discuții; se va utiliza cu precădere metoda de investigație Delphi¹

¹ Metoda utilizată și în studiul *Viitorul profesiilor juridice* întocmit de Societatea de Drept ; elaborată de Universitatea Harvard este folosită pe scară largă în activitățile de specialitate. Tehnica vizează un grup de persoane care pot aduce informații solide și cunoștințe, în încercarea de a creiona imaginea viitorului printr-

4.3. chestionarea sociologica a: formelor de exercitare a profesiei, a beneficiarilor serviciilor juridice (diferențiat persoane fizice/juridice) și a reprezentanților sistemului de justiție (diferențiat pe categorii de magistrați) și, eventual, a altor profesii conexe (notari, executori, practicieni în insolvență etc.)

Studiile sociologice vor fi realizate de experți în colaborare cu avocații desemnați de grupul de lucru al avocaților.

Studiile sociologice vor avea în vedere realizarea de :

- studii cantitative pe eșantioane cu relevanță națională (în funcție de sex, vârstă, modul de exercitare a profesiei, mărimea biroului, regiune etc.) ;
- studii calitative și prospective privind tendințele evoluției avocaturii din punct de vedere profesional, economic și organizatoric, în funcție de indicatori cheie care influențează profesia de avocat.

4.4. utilizarea rezultatelor cercetărilor existente² în domeniile specifice care interacționează sau influențează profesia de avocat.

III. Fazele proiectului cercetării

o serie de chestionare iterative. "Delphi" se bazează pe presupunerea că prognozele obținute de la aceste grupuri de experți aleși cu mare atenție reprezintă o mai bună indicație a tendințelor viitoare decât prognozele provenind de la un eșantion aleatoriu de persoane.

² Exemple de resurse :

Cele postate pe site-ul UNBR privind prognozele și proiecțiile profesiei de avocat în alte țări

http://www.legalservicesconsumerpanel.org.uk/publications/research_and_reports/index.html

http://www.ies.org.ro/library/files/raport_economia_sociala_si_ocuparea_forței_de_munca_furnizorii_de_formare_profesionala_si_servicii_de_stimulare_a_ocupării.pdf

Proiecțiile realizate de Institutul Warwick pentru Cercetare în Domeniul Ocupării Forței de Muncă (ce fac parte din Analiza Formării și Educației în Drept) :

<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/ier/research/>

<https://yougov.co.uk/news/2015/04/15/usage-legal-services-remains-unchanged/>

Având în vedere complexitatea demersului și tematica vastă, realizarea proiectului presupune cel puțin două etape principale, în funcție de eșantioanele de studiu:

1. Realizarea unui studiu privind evoluția profesiei de avocat.
2. Realizarea unui studiu privind evoluția "pieței avocaturii" sub aspect economic.

Întrucât cele două etape presupun multe elemente comune, acestea vor fi analizate integrat, rezultând studiul final.

În măsura în care experții vor aprecia că nu pot fi finalizate ambele direcții de cercetare și prognoză în calendarul propus, se vor efectua în două etape : una până în 30 iunie 2017; a doua etapă, până la ședința Consiliului UNBR din decembrie 2017.

IV . Obiectivele studiului privind evoluția profesiei de avocat

Obiectiv general: prospectarea evoluției avocaturii sub aspect profesional: activități specifice, organizare instituțională, pregătire inițială și continuă, specializări, interprofesionalitate

Obiective specifice:

- Definirea "stării profesiei": percepțiile, nevoile, constrângerile, valorile, elementele care structurează satisfacția profesională și încrederea în viitor și, prin urmare, așteptările avocaților de la organele profesiei atât pe termen scurt, cât și pe termen lung;
- Identificarea celor mai importante obiective (în ordinea priorităților) pentru viitorul profesiei. Exemple: îmbunătățirea formării inițiale și continue, promovarea specializărilor, promovarea deontologiei și eticii profesionale, favorizarea conlucrării cu alte profesii pentru a oferi un serviciu complet, mai multă comunicare cu publicul privind profesia, protecția avocaților în raport

cu tendințele de restrângere a drepturilor și libertăților cetățenești, implicarea în proiecte sociale etc.;

- Măsurarea interesului pentru specializare pe diferite domenii (în ordinea priorităților);
- Elaborarea unei tipologii a avocaților și a organizațiilor din domeniul avocaturii, stabilirea tendințelor;
- Compatibilitatea familiei cu munca specifică a profesiei de avocat, având în vedere creșterea raportului numeric de avocați femei și evoluția mediei de vârstă a noilor intrați în profesie ; identificarea problemelor specifice;
- Definirea indicatorilor de performanță în profesia de avocat, identificarea tendințelor;
- Definirea și măsurarea factorilor cheie – politici, economici, sociali, legislative – care influențează dezvoltarea profesiei în ansamblu și identificarea oportunităților de dezvoltare a profesiei în funcție de evoluția acestor factori;
- Identificarea modurilor de abordare a relațiilor interprofesionale, tendințe de evoluție a structurilor interprofesionale;
- Modalități și medii de promovare folosite de avocați pentru asigurarea vizibilității pe piața serviciilor; sunt sau nu necesare un plan de comunicare și de marketing; tendințe;
- Impactul tehnologiei informației asupra profesiei, modul și măsura în care sunt abordate noile tehnologii, având în vedere și previziunile europene și mondiale că, în următorii zece ani, inteligența artificială va îndeplini numeroase sarcini care erau în mod tradițional efectuate de avocați, precum și imperativul impus de această predicție ca avocații, susținuți de barouri și organizațiile lor profesionale, să utilizeze noile tehnologii, să inițieze inovația, să conducă cercetări în domeniu și să creeze condiții pentru noile servicii, în beneficiul clienților. Impactul start-upurilor, platformelor online și al inteligenței

artificiale în domeniul juridic ca modalitate de furnizare a serviciilor juridice – tendințe mondiale și naționale;

- Așteptările cu privire la viitorul profesiei, viitorul cabinetului/a societății de avocatură;
- Intențiile cu privire la viitorul profesional propriu al membrilor barourilor (rămâne în avocatură, se gândește la reorientare, dorește să se specializeze etc. și motivațiile acestora);
- Rolul organelor profesiei și a celor de formare profesională în promovarea valorilor profesionale, standardelor etice și integrității juridice; percepții, tendințe;
- Rolul avocaților, barourilor și Uniunii în protejarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor, în special în îmbunătățirea drepturilor la apărare și a accesului la justiție.

V. Obiectivele studiului privind evoluția "pieței avocaturii" sub aspect economic

Obiective generale:

- Analiza și prospectarea evoluției "pieței avocaturii" sub aspect economic: oferta și cererea de servicii avocațiale, tendințele de evoluție a acesteia în vederea identificării oportunităților de dezvoltare a formelor de exercitare a profesiei.
- Analiza de perspectivă privind impactul principalilor factori cheie ce determină schimbările de pe piața serviciilor juridice, cum ar fi: mediile de afaceri economice naționale și europene/internaționale, modul în care clienții cumpără servicii juridice, inovația tehnologică, noii intrați pe piață și tipuri de concurență, agendele politice privind reglementările cu impact asupra profesiei etc.

Obiective specifice:

- Identificarea serviciilor avocațiale în creștere și a celor în declin;

- Identificarea domeniilor economice în expansiune, respectiv în declin, în care va crește, respectiv va scădea cererea de servicii juridice;
- Identificarea nișelor de practică noi;
- Analiza evoluției celorlalte servicii ce pot fi prestate de avocați: ex. mediere; arbitraj, activități fiduciare, etc.
- Analiza perspectivelor unor servicii noi, compatibile cu activitatea de avocat. Ex. activități prevăzute de Legea nr. 151 din 18 iunie 2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice, Ordonanța Guvernului nr. 38 din 26 August 2015 privind soluționarea alternativă a litigiilor dintre consumatori și comercianți și altele ;
- Măsura în care se întâlnește cererea cu oferta: identificarea domeniilor în care oferta depășește cererea și a domeniilor în care cererea depășește oferta;
- Măsurarea gradului de adaptare a avocaților la schimbările economice: modul în care fac față perioadelor de criză sau austeritate, schimbările pe care le fac, din ce se taie bugetele, în ce investesc etc.
- Identificarea percepției privind principalele amenințări: concurența avocaților, a altor profesii juridice și identificarea modurilor de a le face față;
- Evoluția veniturilor – situație actuală, perspective;
- Identificarea tendințelor în modul de tarifare .

VI. Termenele etapelor

1. Întocmirea planului de studiu și a direcțiilor de acțiune - 16 august 2016 (realizat);
2. Discutarea și aprobarea planului de studiu cu membrii Consiliului UNBR și aprobarea bugetului alocat (februarie 2016)
3. Discutarea planului de studiu cu membrii grupului de lucru *Avocatura 2025* – până la 1 martie 2017

4. Selectarea și constituirea grupului de lucru al specialiștilor, încheierea contractelor de consultanță - 10 martie 2017
5. Studiul prealabil al resurselor de documentare puse la dispoziție experților precum și a celor propuse de aceștia pe domeniile specifice de specialitate ale acestora cu relevanță în studiul nostru – 25 martie 2017
6. Ședința de lucru a grupului de specialiști având ca principale obiective:
 - definitivarea planului de cercetare și distribuirea sarcinilor și activităților în cadrul proiectului și pe subgrupe de lucru;
 - desemnarea coordonatorului/coordonatorilor proiectului și a regulilor de lucru și comunicare în cadrul grupului;
 - stabilirea modalităților de colaborare și consultare între specialiștii cooptați în proiect și avocații desemnați să ofere consultanță specifică pe domeniul de investigație etc.

Termen: până la 1.04.2017;
7. Întocmirea chestionarelor de investigații sociologice – până la 15 aprilie 2017;
8. Diseminarea chestionarelor și colectarea răspunsurilor – până la 1 mai 2017;
9. Etapa preliminară de prelucrare și sistematizare a rezultatelor investigațiilor sociologice – până la 16 iunie 2017, în vederea prezentării la Comisia Permanentă din 16 iunie 2017;
10. Ședința de lucru a grupului pentru a discuta primele concluzii ale studiului – până la sfârșitul lunii iunie 2017 la Bacău (Orașul Tineretului 2017)
11. Etapa întocmirii rapoartelor preliminare ale fiecărui specialist, pe baza punerii la dispoziția experților a rezultatelor investigațiilor sociologice în vederea analizei individuale pe domenii de specialitate – 17 iunie - 23 august

2017 (in vederea prezentării raportului preliminar in cadrul Consiliului din 25 august 2017)

12. Ședința de lucru a întregului grup de lucru (inclusiv cu experții) pentru a discuta structura, primele concluzii ale studiului și modul de repartizare a sarcinilor pentru raportul final – 28-29 august 2017.

13. Redactarea studiului final – până la 30 octombrie 2017.

14. Prezentarea raportului in cadrul Consiliului UNBR din 9 decembrie 2017.

Termenele au fost stabilite cu aproximație, urmând ca definitivarea lor să fie făcută după prima ședință cu experții, în raport și de evaluările specifice ale acestora.